

Seminar za pripremu lokalnih akcionaih planova za opštine

Berane, Bijelo Polje i Ulcinj

Hotel Maestral Miločer

06–09.11.2012

BEST PRACTICES
for
ROMA INTEGRATION
in the Western Balkans

Project Funded by the EU

Supported by OSCE participating States

Implemented by

OPŠTINA ULCINJ

(PRIJEDLOG)

LOKALNI AKCIONI PLAN

**za poboljšanje položaja
Roma i Egipćana u Opštini Ulcinj
2012-2016**

Ulcinj, novembar, 2012. godine

SADRZAJ:

I UVOD	3
II CILJEVI I PRINCIPI STRATEGIJE	4
III PRAVNI OKVIR	5
IV SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE	7
V OBLASTI PRIMJENE STRATEGIJE	8
1. Pravni status	8
2. Obrazovanje	8
3. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa	9
4. Zdravlje i zdravstvena zaštita	10
5. Socijalna i dječija zaštita	11
6. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici	12
7. Kulturni i jezički identitet	13
8. Informisanje	13
9. Stanovanje	14
10. Učešće u političkom i javnom životu	15
AKCIONI PLAN	16

I UVOD

Na teritoriji Opštine Ulcinj, prema podacima koje je objavio MONSTAT na osnovu rezultata popisa stanovništva 2011g. prema nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti po opštinama, žive 73 osobe koje se izjašnjavaju kao egipćani i 159 osoba koje se izjašnjavaju kao romi. Prema istim rezultatima popisa, 425 osoba se nije želio izjasniti o svom nacionalnom ili etničkom porijeklu pa tvrdnje lokalnih nevladinih organizacija koja se bave RE (romi, aškalije i egipćani) populacijom da je broj RE populacije koja živi na teritoriji opštine Ulcinj trostruko veća od broja koja je zvanična po statistici zaista treba ozbiljno razmatrati.

RE populaciju u našoj opštini možemo generalno podijeliti u dvije skupine, na one starosjedioce koji vjekovima žive u našoj sredini kao zanatlije, trgovci, ugostitelji i turistički radnici. Najpoznatiji zanat kojima se bave svakako je kovački zanat međutim taj zanat danas izumire. Drugu skupinu RE populacije u našoj opštini čine izbjeglice sa Kosova koja su nastanjena kod nas već više decenija. Ipak niti jedna od ovih skupina nije uspjela da se izbori u našem društvu da ostvari svoja prava koja su im Ustavom zagarantovana i time obezbijedi ravnopravan i normalan život za sebe i za članove svojih porodica.

Romi i Egipćani su najugroženija i najmarginalizovanija manjinska nacionalna zajednica u Crnoj Gori pa samim time i u našoj opštini. Niska ekonomska moć, nizak stepen obrazovanja, veoma mali broj zaposlenih, neadekvatni stambeni uslovi, socijalna neprihvaćenost sa reslovima etničkih stereotipija i predrasuda, specifičan način življenja i druge karakteristike, samo su neki od uzroka njihovog teškog položaja u društvu. S obzirom na poznata ratna dešavanja na Kosovu i dolazak značajnog broja raseljenih lica romske i egipćanske populacije, ukupna socio-ekonomska situacija ove populacije se dodatno pogoršala. Sistematski odgovor Vlade Crne Gore problemima romske i egipćanske populacije je počeo još poslije regionalne konferencije »Romi u proširenoj Evropi«, nakon čega je i Crna Gora prihvatila projekat »**Dekada romske inkluzije 2005-2015**«. Vlada Crne Gore je u januaru 2005. godine usvojila svoj Akcioni plan za implementaciju Dekade, sa težnjom da projektima iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite prekine začarani krug siromaštva i isključenosti Roma iz društvenog života Crne Gore. S obzirom na ograničenost djelovanja Akcionog plana na četiri prioritetne oblasti, Vlada Crne Gore je krajem 2007. godine usvojila **Strategiju za poboljšanje položaja RE 2008-2012** a aprila 2012. godine **Strategiju za poboljšanje položaja Roma i Egipćana populacije u Crnoj Gori 2012-2016**. Strategija je predstavlja skup konkretnih mjera i aktivnosti u četvorogodišnjem periodu, pravnog, političkog, ekonomskog, socijalnog, urbanističko-komunalnog, obrazovnog, zdravstvenog, kulturno-informativnog i svakog drugog neophodnog karaktera. Strategijom su bili definisani nosioci aktivnosti, rokovi i finansijski troškovi, kao i način praćenja realizacije projekata i obaveza jednogodišnjeg informisanja Vlade Crne Gore. Do sada preduzete mjere i aktivnosti u cilju unaprijeđenje položaja Roma i Egipćana rezultirale su veoma značajnim i vidnim, ali ne i posve dovoljnim, pozitivnim promjenama. Iako su postignuti određeni rezultati u primjeni Akcionog plana Dekade Romske inkluzije u Crnoj Gori i Strategije za poboljšanje položaja RE populacije u Crnoj Gori 2008-2012, očekivani pomaci u pogledu poboljšanja ukupnog položaja romske i egipćanske zajednice kao kolektiviteta su izostali.

Analizom dobijenih podataka do kojih smo došli prilikom sprovođenja aktivnosti za potrebe Projekta BPRI koji realizuje Misija OSCE-ODHIR, može se konstatovati da i dalje najveći broj pripadnika romske i egipćanske zajednice živi u uslovima ekstremnog siromaštva i veoma lošeg standarda, posebno u zdravstveno-higijenskom smislu, veliki broj ne posjeduje lična dokumenta, nema zdravstveno i socijalno osiguranje, izuzetno je lošeg obrazovanja. Značajan broj ne poznaje službeni jezik, a mali broj ima završeno osnovno obrazovanje, sa veoma ograničenim mogućnostima da stekne više obrazovanje od osnovnog. Većina je nezaposlena, a zaposleni obavljaju najmanje kvalifikovane i plaćene poslove ili minimalne zarade obezbjeđuju obavljanjem samoukih vještina i zanata, što ih dovodi u krajnje nezavidan i nekonkurentan položaj na tržištu rada. Ovo se posebno odnosi na pripadnike RE populacije koja su u našoj opštini kao izbjegla lica sa Kosova.

II CILJEVI I PRINCIPI STRATEGIJE

Strateški cilj koji se postavlja ovim dokumentom definisan je kao poboljšanje i unaprijeđenje položaja Roma i Egipćana u Oštini Ulcinj, što treba da dovede do smanjenja razlika koje sada postoje između njihovog položaja i položaja ostalog stanovništva. S obzirom na veoma kvalitetan normativni okvir garantovanih ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, osnovni cilj ove Strategije se može definisati i kao stvaranje uslova za primjenu i primjena osnovnih ljudskih i manjinskih prava u odnosu na romsku i egipćansku populaciju, individualno i kolektivno, kako bi se suštinski i kvalitativno poboljšao sveukupan društveni, kulturni, socio-ekonomski i svaki drugi položaj ove grupe građana Crne Gore. Na taj način će se omogućiti postepena integracija romske i egipćanske zajednice u društvene tokove Crne Gore, što će biti dugotrajan i složen proces. Integracija romske i egipćanske populacije uključuje i uspostavljanje novih društveno-kulturoloških odnosa prema romskoj i egipćanskoj zajednici, oličenih u specifičnom vidu miroljubive koegzistencije sa većinskim stanovništvom i eliminisanje tradicionalnih predrasuda i stereotipa karakterističnih za odnos prema ovoj populaciji, nažalost ne samo u Crnoj Gori. Principi zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom su osnovni preduslovi za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, ali nijesu dovoljni za obezbjeđenje faktičke jednakopravnosti manjine sa većinom, posebno za zaštitu posebnog manjinskog identiteta. Zbog toga i međunarodnopravni standardi i nacionalno zakonodavstvo predviđaju institut priznavanja dodatnog seta prava pripadnicima manjina, koji se naziva ***afirmativna akcija-preferencijalni tretman-pozitivna diskriminacija***. Ovaj koncept, kao međunarodno-pravni standard, posebno u okvirima Savjeta Evrope, se odnosi na nacionalne, etničke, rasne, vjerske, jezičke, kulturne manjine. Svodi se na priznavanje izvjesnih prava u većem obimu od prava koja se priznaju većinskom stanovništvu na osnovu opštih pravila međunarodnog prava o zaštiti ljudskih prava. Izrada i primjena Strategije počiva na sljedećim bazičnim principima, inače razvijenim u praksi zaštite ljudskih i manjinskih prava, posebno ugroženih, isključenih i marginalizovanih grupa i populacija:

- princip jednakosti, odnosno jednakih mogućnosti i nediskriminacije;
- princip integracije bez asimilacije;
- princip afirmativne ili pozitivne akcije;

- princip poštovanja, priznavanja i promocije različitosti;
 - princip rodne ravnopravnosti;
 - princip pomoći i samopomoći ugroženim građanima i grupama u nepovoljnom socijalnom položaju;
- princip uzajamnog partnerstva lokalnih vlasti, međunarodnih organizacija, civilnog društva i Roma i Egipćana, odnosno participacije romskih i egipćanskih organizacija u izradi i primjeni Strategije;
- princip socijalne solidarnosti ili miroljubive koegzistencije manjine i većine;
 - princip podijeljene odgovornosti glavnih aktera izrade i primjene Strategije.

Svi ovi principi su međusobno povezani, međuzavisni, u stanju visoke uzajamne korelacije, što znači da se ciljevi i zadaci Strategije mogu ostvariti samo njihovom integralnom primjenom. To je potpuno logično i opravdano s obzirom na faktičko stanje romske populacije u našoj opštini i nužnost preduzimanja urgentnih i efektivnih mjera u cilju saniranja takvog stanja i stvaranja dugoročnih uslova da Romi i Egipćani počnu ostvarivati osnovna ljudska i manjinska prava, kao i svi ostali građani Opštine Ulcinj.

III PRAVNI OKVIR

Crna Gora je, nakon obnove svoje nezavisnosti, u veoma kratkom vremenskom roku postala članica značajnih međunarodnih organizacija. Takođe, Crna Gora je pristupila sveobuhvatnom procesu sukcesije međunarodnim sporazumima, čija je bila članica u ranijim državnim aranžmanima (SFRJ, SR Jugoslavija, Državna zajednica Srbija i Crna Gora). U tom smislu, zaštita i unaprijeđenje položaja Roma i Egipćana kao izuzetno ugroženih manjina, proizilazi iz obaveza koje propisuju Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, Evropska socijalna povelja, Okvirna konvencija Savjeta Evrope za zaštitu nacionalnih manjina, Povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima mnogobrojne konvencije o zabrani različitih oblika diskriminacije – rasne, u obrazovanju, prema ženama, djeci, na radu i u vezi radnih odnosa, različita pravila tzv. *mekog prava* iz djelokruga UN, OEBS-a, Savjeta Evrope, poput Deklaracije UN o pravima pripadnika nacionalnih, etničkih, vjerskih ili jezičkih manjina iz 1992.godine, UN Konvencije o apatridiji i Konvencije SE o apatridiji, Kopenhaških principa iz djelokruga OEBS-a, raličitih preporuka Savjeta Evrope iz ove problematike.

S obzirom na opredijeljenost Crne Gore ka punopravnom članstvu u Evropskoj uniji, veoma značajan dokument je i Evropski okvir za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. Ovaj Evropski okvir traži da se napravi očigledna promjena u životima RE. To je odgovor EU na sadašnje stanje i isti ne zamjenjuje obaveze zemalja članica i njihove osnovne obaveze. Ovim EU okvirom Evropska komisija ohrabruje zemlje članice da, u skladu sa brojem RE koji žive na njihovoj teritoriji, zauzmu različite početne pozicije pri usvajanju i razvijanju sveobuhvatnog pristupa integraciji RE kako bi ostvarili predviđene ciljeve. Ova Strategija je imala u vidu ciljeve postavljene ovim okvirom, pogotovu u oblastima pristupa obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenim uslugama i pravu na stanovanje i osnovnim uslovima života.

Ustav Crne Gore inkorporira sve pomenute međunarodno-pravne standarde o zaštiti ljudskih i manjinskih prava u unutrašnji pravni sistem Crne Gore. To se posebno odnosi na odredbe o

zabrani svih oblika diskriminacije, jednakosti pred zakonom, jednakosti mogućnosti – šansi, zabrani širenja svih oblika mržnje i naročito odredbe o setu dopunskih – dodatnih prava za pripadnike nacionalnih, etničkih, jezičkih i drugih manjina i manjinskih zajednica, na političkom, ekonomskom, vjerskom, kulturnom, socijalnom i obrazovnom planu. Takođe, Ustavom je definisano da *"opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava čine sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, da imaju prednost nad nacionalnim zakonodavstvom i da se primjenjuju direktno kada se njima regulišu odnosi drugačije nego u nacionalnom zakonodavstvu."* Nizom zakona, kojima se definiše način ostvarivanja posebnih prava, omogućena je jednakopravnost i zabrana diskriminacije po bilo kom osnovu:

Načini rješavanja pitanja statusa definisani su Zakonom o crnogorskom državljanstvu, Zakonom o strancima, Zakonom o azilu i Zakonom o matičnim registrima; procesi obrazovanja i vaspitanja tretirani su: Opštim zakonom o vaspitanju i obrazovanju, Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, Zakonom o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, Zakonom o gimnaziji, Zakonom o stručnom obrazovanju, Zakonom o obrazovanju odraslih; pravni okvir iz oblasti zapošljavanja, ostvarivanja prava na rad i zapošljavanje, čini set zakona, uredbi i pravilnika, pogotovu Zakon o radu, Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, Uredba o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica; normativni okvir za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu definisan je, između ostalog, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zdravstvenom osiguranju; Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti regulišu se pitanja materijalne zaštite porodice, lica u stanju socijalne potrebe, djece, djece u riziku itd. principi ostvarivanja kulture na osnovu slobode stvaralaštva i poštovanja prava na kulturu, uz ravnopravno očuvanje svih kulturnih identiteta i poštovanje kulturnih različitosti, definisano je, između ostalog, Zakonom o kulturi; Zakon o medijima, Zakon o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore, Zakon o elektronskim medijima, Zakon o potvrđivanju evropske konvencije o prekograničnoj televiziji - su najznačajniji akti iz oblasti ostvarivanja prava na informisanje; ostvarivanje principa rodne ravnopravnosti definisano je Zakonom o rodnoj ravnopravnosti; Zakon o zabrani diskriminacije zabranjuje svaki vid diskriminacije i definiše mehanizme za zaštitu od diskriminacije; Zakon o manjinskim pravima i slobodama na bliži način uređuje set manjinskih prava i mehanizme zaštite tih prava, a posebno se odnosi na očuvanje nacionalnog identiteta manjina, tj. zaštitu od asimilacije manjina, kao i omogućavanje djelotvornog učešća manjina u javnom životu.

Na kraju ali svakako ne manje važan pravni okvir predstavlja i Statut Opštine Ulcinj, koji omogućava djelotvorno učešće stanovništva u procesima donošenja Odluka kao i Odluke koje je iz ove oblasti usvojila SO Ulcinj

IV SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I FINANSIRANJE STRATEGIJE

Strategija obuhvata period od 2012. do 2016. godine, a biće realizovana kroz jednogodišnje akcione planove. Prvi akcioni plan će obuhvatiti period od usvajanja Strategije do kraja 2013. godine, a godišnji akcioni planovi će biti pripremani u toku posljednjeg kvartala tekuće godine za narednu godinu. Godišnjim akcionim planovima će se precizirati prioritete mjere i aktivnosti

koje treba sprovesti u toj godini. Za realizaciju aktivnosti predviđenih Strategijom i akcionim planovima zaduženi su:

- Skupština Opštine Ulcinj,
- Opštinski sekretarijat za društvene djelatnosti,
- Opštinski sekretarijat za urbanizam,
- Opštinski sekretarijat za ekonomiju i razvoj
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore,
- Uprava za zabrinjavanje izbjeglica,
- Centri za socijalni rad, i dr.

U realizaciji aktivnosti mogu učestvovati i:

- zainteresovane vladine institucije koje djeluju na teritoriji opštine,
- lokalne nevladine organizacije,
- druga pravna i fizička lica.

U cilju praćenja realizovanih aktivnosti Opština Ulcinj će formirati Komisiju za praćenje sprovođenja Strategije. Komisiju će sačinjavati predstavnici institucija koje su prepoznate Strategijom i Akcionim planom kao nosioci pojedinih aktivnosti, kao i predstavnici Romskog savjeta u Crnoj Gori i romskih i egipćanskih nevladinih organizacija. Zadatak Komisije je utvrđivanje akcionih planova za primjenu Strategije, nadziranje njihovog ostvarivanja, ocjena postignutih rezultata na osnovu praćenja utvrđenih indikatora, predlaganje promjena i dopuna Strategije na godišnjem nivou i informisanje organe lokalne samouprave o sprovođenju Strategije. U cilju efikasnijeg obavljanja svojih aktivnosti, Komisija može pozvati predstavnike organa državne uprave i drugih institucija, predstavnike nevladinih organizacija, kao i druge zainteresovane predstavnike, da učestvuju u radu Komisije. Sredstva za realizaciju Strategije će se obezbjeđivati:

- Opštinskim Buždetom,
- Donacijama,
- inostranom finansijskom podrškom.

Opština Ulcinj će obezbjeđiti budžet za svaku godinu primjene Strategije iz sopstvenih izvora i iz odgovarajućih fondova međunarodne zajednice. Za prvu godinu implementacije ovog dokumenta, opština će u skladu sa sredstvima odobrenim budžetom opštine za 2013. godinu, obezbjeđiti sredstva u ukupnom iznosu od XX.XXX,00€. Ukupan iznos sredstava, koji će iz Budžeta Opštine Ulcinj biti izdvajan u narednim godinama za finansiranje Strategije, zavisiće od sredstava planiranih za ove namjene godišnjim Odlukama o budžetu na osnovu aktivnosti predviđenih Strategijom.

V OBLASTI PRIMJENE STRATEGIJE

1. Pravni status

Definisanje statusa svakog pojedinca definiše korpus statusnih prava koja su mu na raspolaganju. Posjedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u

društvo i smanjenje siromaštva romske i egipćanske populacije. Time se omogućava redovan pristup tržištu rada, socijalnoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, i svemu ostalom što predstavlja uslov za normalnu organizaciju života. Nažalost, izvjestan broj Roma i Egipćana, bilo da se radi o domicilnoj ili raseljeničkoj populaciji, ne posjeduje identifikaciona dokumenta. Na osnovu RElizacije predviđenih mjera Strategije za poboljšanje položaja RE populacije u Crnoj Gori 2008–2012 u cilju regulisanja statusa stranaca sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori, Vlada Crne Gore, kroz resorna ministarstva i institucije, a uz pomoć međunarodnih organizacija je postigla vidljive i mjerljive rezultate. Kada je u pitanju domicilna romska i egipćanska populacija, u regulisanju crnogorskog državljanstva su postignuti mjerljivi rezultati kroz institucije sistema i u saradnji sa nevladinim sektorom i međunarodnim organizacijama. Neophodno je da se na ovoj problematici i u narednom periodu kontinuirano nastavi sa radom. Odgovarajući pravni status neophodan je za lokalnu integraciju.

2. Obrazovanje

2.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje Obuhvat djece romske i egipćanske populacije predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem iznosi 0 %, Saglasno članu 35 Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, troškove ishrane djece bez roditeljskog staranja i djece čiji su roditelji korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice plaća centar za socijalni rad na čijoj je teritoriji prebivalište djeteta, odnosno roditelja. Ipak neobavezivanje Zakonom dovodi do nepohadjanja ove vrste obrazovanja od strane RE populacije na teritoriji naše opštine. Isto tako mjesečne školarine u iznosu do 50 € za ovaj vid obrazovanja predstavljaju prepreku za roditelje.

2.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od 6 do 15 godina zivota. U školu se upisuju djeca koja će u kalendarskoj godini u kojoj počinju da pohađaju školu navršiti 6 godina života. Djeca roma i egipćana pohađaju dvije osnovne škole u Ulcinju i to O.Š., Maršal Tito,, i O.Š. „Boško Strugar,,.

Samim polaskom u školi djeca se po prvi put susreću sa segregacijom i odvajanjem. Na već tradicionalan način nastavno osoblje škola djecu koja dolaze iz RE porodica smještaju u zadnje klupe. To fizički onemogućuje djecu da ravnopravno učestvuje u nastavi, da prate nastavu i vide šta im je napisano na table. Veći broj u procentima oko 80 % sa navršenih 15 godina i pošto su nekoliko puta ponavljali razrede napuštaju školovanje u tom uzrastu. Samo manji broj djece oko 20% nastavlja sa školovanjem u srednjoj školi.

Da ne mora stalno biti kao po navici pokazuje i Projekat kojeg je Misija OSCE u Crnoj Gori realizovala četiri godine za redom u saradnji sa O.Š. Maršal Tito, koji je imao za cilj da kroz neformalno obrazovanje kroz radionice za mlade novinare djecu koja dolaze iz RE populacije više približi drugoj djeci i da ih upozna da ne postoje nikakve razlike medju njima. Sva djeca koja su pohađala ovaj vid neformalnog obrazovanja iz RE zajednica, danas pohađaju srednje škole u Ulcinju i Podgorici, za šta najveću zahvalnost dugujemo pomenutom Projektu.

2.3. Srednješkolsko obrazovanje i vaspitanje Učenici romske i egipćanske populacije u Ulcinju, ove godine je ukupno njih desetak se upisalo u srednje škole u Ulcinju i Podgorici. Za upisane učenike srednjih škola ove populacije Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja obezbjeđuje besplatne udžbenike.

2.4. Ostali nivoi obrazovanja i vaspitanja S obzirom na aktivnosti različitih aktera, posljednjih godina je značajno povećan i broj pripadnika romske i egipćanske populacije koji nastavljaju školovanje na visokoobrazovnim institucijama. Trenutno, na fakultetima u Crnoj Gori jedna studentkinja iz Ulcinja, pripadnica RE populacije, završila je Fakultet Političkih Nauka i trenutno se nalazi na posdiplomskim studijima.

3. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa

Osnovno obilježje društveno-ekonomskog položaja pripadnika romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori je nizak stepen ekonomske aktivnosti i visoka nezaposlenost. Romska i egipćanska populacija je uglavnom isključena iz formalnih oblika zapošljavanja, dok se najveći broj lica bavi onim zanimanjima u kojima se ne traži profesionalna stručnost. Veliki broj je zaposlen u sivoj ekonomiji, uglavnom na sakupljanju sirovina za reciklažu. Stoga, romska i egipćanska populacija pripada kategoriji lica sa jako ograničenim mogućnostima zaposlenja, niskom konkurencijom i mobilnošću na tržištu rada. Rezultati uključivanja Roma i Egipćana u mjere aktivne politike zapošljavanja, u prethodnom periodu, su ohrabrujući i pokazuju da postoji sve veće interesovanje za unaprijeđivanje dosadašnjeg statusa i uključivanje u programe koji im se nude, posredstvom Zavoda. Ono što napore Zavoda i njegovih partnera na polju obrazovanja i stručnog obrazovanja ograničava jeste postojanje diskriminacije na tržištu rada, u smislu zapošljavanja Roma i Egipćana nakon završenih programa obrazovanja i stručnog osposobljavanja. Opšti ciljevi Strategije u oblasti zapošljavanja su porast učešća pripadnika romske i egipćanske populacije u mjerama aktivne politike zapošljavanja, uz ravnopravno uključivanje žena; unaprijeđivanje mogućnosti za kvalitetnijim zaposlenjem; porast stope zaposlenosti i održavanje takvog trenda; unaprijeđivanje saradnje između socijalnih partnera i civilnog društva; smanjenje diskriminacije na tržištu rada. Kroz obezbjeđivanje kvalitetnijeg obrazovanja i osposobljavanja za Rome i Egipćane, kao aktivne mjere zapošljavanja, podići će se nivo njihove zapošljivosti i generisati potencijal za stvaranje sopstvenih prihoda, što će biti početna osnova za razvoj socijalne ekonomije, oslobađanje od siromaštva i osiguranje punopravnog članstva u društvu.

Za povećanje broja zaposlenih iz redova RE populacije potrebno je sprovesti niz aktivnosti:

- * Organizovanje informacione kampanje o pravima i obavezama romske i egipćanske populacije u oblasti zapošljavanja, sa posebnim naglaskom na informisanje žena (aktivno učešće Romskog savjeta, romskih NVO i lidera);

- * Motivisanje Roma i Egipćana za aktivno traženje posla i uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja, kroz uključivanje u informativne razgovore za novoprijavljena lica i informaciono-motivacione seminare; promovisanje polaznika programa u lokalnoj zajednici;

- * Obezbijedivanje kurseva jezika za Rome i Egipćane koji ne govore crnogorski jezik, naročito za žene;

- * Organizovanje programa koji uključuju i funkcionalno opismenjavanje i sve vidove obrazovanja;

- * Organizovanje programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanje, za što veći broj lica koja nemaju stručnu spremu;

- * Organizovanje sertifikovanih programa obrazovanja i osposobljavanja, za zanimanja koja su tražena na tržištu rada, a koja zadovoljavaju potrebe i interesovanje pripadnika romske i egipćanske populacije i imaju vezu sa budućim mogućnostima za zaposlenje;

- * Uključivanje Roma i Egipćana u programe javnih radova i sezonsko zapošljavanje, sa posebnim akcentom na obezbjeđenje ravnopravnog učešća žena;
- * Podrška razvoju porodičnog biznisa;
- * Podrška očuvanju i razvoju tradicionalnih zanata romskih zajednica (kroz razvoj zadruga i dodjelu grantova);
- * Stimulisanje poslodavaca za zapošljavanje pripadnika RE populacije, kroz sistem poslovnih i poreskih olakšica i subvencija za Rome i Egipćane preduzetnike i poslodavce koji zapošljavaju radnike romske i egipćanske nacionalnosti;
- * Aktivno zapošljavanje pripadnika romske i egipćanske populacije u javnom sektoru;
- * Iniciranje izrade zakonske regulative za razvoj socijalne ekonomije;
- * Dodatno razvijanje znanja i vještina NVO sektora i njihovih predstavnika u zvaničnim tijelima za poslove monitoringa procesa inkluzije i javnog zastupanja, u cilju djelotvornije primjene nacionalnih i lokalnih politika prema Romima i Egipćanima;
- * Jačanje socijalnog partnerstva - uključivanje i povezivanje postojećih institucija i lokalne zajednice;
- * Jačanje koordinacije i partnerstava između centara za socijalni rad, biroa rada, romskih NVO i lidera, Romskog savjeta i međunarodnih organizacija, u kontekstu pripreme i implementacije projekata koje finansira EU u socijalnom sektoru;

4. Zdravlje i zdravstvena zaštita Reformom sistema zdravstva uveden je izabrani doktor preko koga osiguranici ostvaruju primarnu zdravstvenu zaštitu i koji im omogućava upućivanje i na sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite. Zakon o zdravstvenom osiguranju je obezbijedio da socijalno ugrožene kategorije, nezaposleni, djeca do osnovne škole, a ako se školuju dok završavaju srednje i visoko obrazovanje, žene u toku trudnoće i godinu dana nakon porođaja, stariji od 65 godine i oboljeli od raznih bolesti, ne učestvuju u troškovima liječenja (imaju besplatnu zdravstvenu zaštitu). Uredba o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite stranaca je pripadnike romske i egipćanske populacije izjednačila u pravima na zdravstvenu zaštitu sa osiguranicima (na koga se odnosi zakon o zdravstvenom osiguranju). Sada nema normativnih prepreka da pripadnik romske i egipćanske populacije koji nema dokumenta (lična karta, pasoš ili neki drugi identifikacioni dokument, izvod iz knjige rođenih, jedinstveni matični broj) ostvari pravo na zdravstvenu zaštitu, kako u obimu tako i po sadržaju usluga kao i redovni osiguranici. Pripadnice romske i egipćanske populacije se za usluge reproduktivnog i seksualnog zdravlja mogu javiti izabranim ginekolozima u domovima zdravlja, a porođaj mogu ostvariti u svakom porodilištu u Crnoj Gori. Vakcinacija djece pripadnika romske i egipćanske populacije, koji nemaju svog izabranog pedijatra i koja ne idu u školu se sprovodi u naseljima u kojima je obezbijeden kolektivni smještaj pripadnika ove populacije. Institut za javno zdravlje organizuje povremene kampanje vakcinacije romske i egipćanske djece. Veoma važan dio aktivnosti u cilju informisanja Roma i Egipćana usluga centara podrške u zdravstvenim ustanovama, u kojima se sprovode prevencija, zaštita i unaprijeđenje zdravlja, u direktnom kontaktu sa ovim licima, prenijeti potrebne informacije o značaju i unaprijeđenju reproduktivnog zdravlja, na za njih na razumljiv i odgovarajući način.

Aktivnosti koje treba sprovesti za poboljšanje zdravstvene zaštite:

1. Utvrditi zdravstveni status Roma i Egipćana na osnovu utvrđivanja relevantnih pokazatelja zdravlja, kako bi se definisale specifične mjere zdravstvene zaštite ove ranjive kategorije;

2. Obezbijediti stalni monitoring zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba Roma i Egipćana;

3. Povećati dostupnost i pristupačnost zdravstvene zaštite sa svih aspekata - teritorijalne, kulturološke i ekonomske dostupnosti;

4. Podsticati i usmjeravati pripadnike romske i egipćanske populacije da izaberu svog doktora (svi oni koji imaju riješen status u Crnoj Gori: državljani Crne Gore ili stranci sa privremenim i trajnim boravkom);

5. Pripadnicima romske i egipćanske populacije koji nemaju riješen status, zdravstvenu zaštitu obezbijediti u skladu sa Uredbom o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Ulcinju;

6. Potpisati sporazume o saradnji sa NVO koji se bave pitanjima zdravlja Roma i Egipćana u smislu pružanja stručnih, provjerenih i specifičnih informacija i adekvatnih intervencija;

7. Edukovati pripadnike Roma i Egipćana o pravima na zdravstvenu zaštitu, načinu ostvarivanja prava kao i zdravstvene radnike koji im trebaju obezbijediti ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu;

8. Obezbijediti adekvatne mjere edukacije za zdravstvene radnike zbog specifičnosti ove populacione grupe;

5. Socijalna i dječija zaštita U sistemu socijalne i dječije zaštite ne vodi se evidencija koja je zasnovana na etničkoj, nacionalnoj ili nekoj drugoj pripadnosti korisnika socijalne zaštite. S obzirom na ranije izrečen problem neposjedovanja ličnih dokumenata, a samim tim i nemogućnost pristupa različitim pravima, veoma mali broj romskih i egipćanskih porodica prima materijalno obezbjeđenje porodice, dječiji dodatak i druge socijalne benefite koji se ostvaruju na osnovu zakonskih rješenja iz ove oblasti. Osnovni cilj Strategije u ovom domenu je olakšanje pristupa romskoj i egipćanskoj populaciji u sistemu socijalne i dječije zaštite. Ovo će se postići određenim aktivnostima u narednom četvorogodišnjem periodu. Aktivnosti:

1. Poboljšanje dostupnosti i kvaliteta usluga centara za socijalni rad;

2. Organizovanje informativne kampanje u romskim i egipćanskim naseljima o pravima i načinu ostvarivanja socijalne i dječije zaštite;

3. Angažovanje romskih medijatora za potrebe stručnih timova u centrima za socijalni rad i drugim ustanovama socijalne zaštite;

4. Posebnim programima i aktivnostima pružiti zaštitu licima sa posebnim potrebama romske i egipćanske populacije;

5. Formiranje mobilnih timova sačinjenih od predstavnika/ca centara za socijalni rad, romskih medijatora, predstavnika/ca romskih i egipćanskih NVO, predstavnika/ca domova zdravlja, predstavnika/ca Uprave policije za pružanje servisa socijalne podrške;

6. Preduzimanje nadzora i brige nad djecom koja prekidaju redovno školovanje, sa naglaskom na djevojčice;

7. Prevencija maloljetničkih i prisilnih/ugovorenih brakova kroz rad multi-disciplinarnih timova pri centrima za socijalni rad i unaprijeđenje saradnje sa školskim ustanovama;

8. Donijeti novi Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti i prateća podzakonska akta;

6. Nasilje nad ženama i nasilje u porodici

Nasilje u porodici je specifičan oblik rodno zasnovanog nasilja koji ugrožava ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda žena. Iako Crna Gora vodi politiku baziranu na principima nediskriminacije i poštovanja ljudskih prava, postojeći normativni i institucionalni okvir još uvijek ne garantuju efektivne mehanizme zaštite od nasilja nad ženama koji obezbjeđuju jednaku zaštitu pripadnicama romske i egipćanske populacije u skladu sa usvojenim međunarodnim standardima. Kao mogući razlozi prepoznaju se: odsustvo sistemskih rješenja u oblasti porodične zaštite, nedostatak jednoobraznih pravila i procedura u postupanju sa žrtvama nasilja, nedovoljno razvijena saradnja i koordinacija među nadležnim institucijama, nedovoljna razmjena relevantnih podataka. Osim toga, praksa sistematskog prikupljanja i analiziranja podataka o nasilju u porodici i nasilju nad ženama u okviru romske i egipćanske populacije nije dovoljno razvijena. Shodno tome, nije moguće precizno i dokumentovano sagledati kolika je rasprostranjenost nasilja u porodici na nivou ove populacije, niti analizirati kvalitet i obim preventivnih i zaštitnih mjera koje se preduzimaju u slučajevima nasilja u okviru ove populacije.

Aktivnosti koje treba sprovesti za poboljšanje položaja žena i spečavanje nasilja su:

Istraživanje i prikupljanje podataka o slučajevima uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i seksualnog zlostavljanja;

* Uključivanje predstavnica romske i egipćanske populacije u lokalne timove na terenu koji će biti formirani/koji su već formirani;

* Uključivanje predstavnica romske i egipćanske populacije u implementaciju i sprovođenje mjera i aktivnosti utvrđenih lokalnim akcionim planovima za postizanje rodne ravnopravnosti;

* Uključivanje prevencije nasilja u sve lokalne akcione planove za uključenje romske i egipćanske populacije;

* Zaštita od maloljetničkih prisilnih brakova i sprječavanje takvih postupaka kroz edukaciju, kampanje i primjenu zakonskih propisa;

* Edukacija pripadnica romske i egipćanske populacije o Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći;

* Edukacija pripadnica romske i egipćanske populacije o Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i Strategiji zaštite od nasilja u porodici;

* Edukacija žena romske i egipćanske populacije, zaposlenih u centrima za socijalni rad i pripadnika/ce policije, kao i zaposlenih u zdravstvu, u oblasti zabrane diskriminacije i sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici;

* Razvoj novih i osnaživanje postojećih servisa za podršku žrtvama nasilja u porodici na lokalnom nivou, sa posebnom obukom za rad sa pripadnicima romske i egipćanske populacije i drugim ranjivim grupama;

* Edukacija djevojaka i žena romske i egipćanske populacije o zaštitnim mjerama;

* Integrisanje znanja o nasilju nad ženama, rodnoj ravnopravnosti i nenasilnoj komunikaciji u školskim ustanovama za osnovno i srednje obrazovanje;

* Uključivanje podataka o specifičnim grupama u sva istraživanja o nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju i razvrstavanje dobijenih podataka po rodnoj i etničkoj osnovi;

7. Kulturni i jezički identitet Jezik, usmena kultura, muzika i tradicionalna materijalna kultura Roma imaju istaknuto mjesto u planovima i programima gotovo svih evropskih zemalja, u kojima su već stvorene odgovarajuće institucije i ustanove. Po uzoru na te zemlje i u Crnoj Gori treba stvarati takve programe, institucije i ustanove za pripadnike romske i egipćanske populacije. Putem garantovanih kolektivnih prava Romi mogu neposredno ili preko svojih posrednika da učestvuju u odlučivanju o pojedinim pitanjima u vezi sa njegovanjem svoje kulture, ostvarivanjem prava na obrazovanje, informisanje i službenu upotrebu jezika i pisma u skladu sa zakonom. Pravo na očuvanje posebnosti predviđa pravo na izražavanje, čuvanje, njegovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti, zatim veze i saradnje sa sunarodnicima izvan teritorije Crne Gore i td. Shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, Romski savjet učestvuje u kreiranju politike u oblasti kulture. Savjet učestvuje u donošenju odluka, o načinu predstavljanja kulturne i istorijske baštine i dr. Kultura i njeno izražavanje, očuvanje, njegovanje, unaprijeđivanje, naslijeđe i javno ispoljavanje shvataju se kao integralni zadatak romske i egipćanske zajednice. Kultura je dvostruko pitanje i to, s jedne strane instrument za afirmaciju identiteta romske i egipćanske zajednice, a s druge instrument za unaprijeđivanje međuetničke komunikacije i integracije Roma i Egipćana u društvo. Polazeći od predviđenih prava i imajući u vidu značaj i ulogu kulture koja, po definiciji, prožima sve segmente života ljudi jedne zajednice (počev od proizvodnje, preko znanja, njihove upotrebe, zatim ideja i vrijednosti, zaključno s metodama i institucijama koje se staraju o njenom razvoju), može se reći da Romi i Egipćani još nemaju obezbijedene elementarne uslove za razvoj svoje kulture. Kultura, koju čini srž identiteta Roma i Egipćana, ima dva ključna aspekta: tradicionalni i savremeni. Da bi se ona izražavala, čuvala, njegovala, razvijala, kao i da bi se održavale veze i uspostavila saradnja sa sunarodnicima iz dijaspore neophodno je obezbijediti uslove za malobrojne postojeće kulturne institucije i udruženja i osnivati i razvijati nove institucije i organizacije koje su neophodne za savremeno kulturno stvaralaštvo Roma i Egipćana. Stvaranje sistemskih održivih preduslova za očuvanje i razvoj romskog jezika, kao dobra od izuzetnog značaja, je veoma bitan segment u očuvanju ukupnog kulturnog i nacionalnog identiteta.

Aktivnosti:

1. Organizacija ljetnjih kampova romskog jezika uz podršku institucija;
2. Izdavanje romskog rječnika, prevođenje literature na romski i sa romskog jezika;
3. Podrška i partnerstvo u regionalnoj inicijativi standardizacije romskog jezika;
4. Ojačati kapacitete i pospješiti kulturno-izdavačku djelatnost Roma u okviru Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina;
5. Podržati projektnu saradnju kulturnih udruženja i ustanova sa mnogobrojnim romskim ustanovama van Crne Gore u cilju unaprijeđenja kulturnog života Roma i Egipćana u Crnoj Gori;
6. Podrška etnološkim istraživanjima u vezi sa životom i običajima Roma i Egipćana u Crnoj Gori;
7. Promovisanje romske kulture u okviru manifestacije „Dani kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori“;

8. Informisanje

Sloboda izražavanja i informisanja je jedno od temeljnih ljudskih prava svakog demokratskog društva i proklamovana je međunarodnim dokumentima, kao i domaćim zakonodavstvom u Crnoj Gori. Informisanje romske populacije u Crnoj Gori realizuje se kroz programe nacionalnih javnih radio-difuznih servisa Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore, zatim lokalnih javnih servisa, kao i komercijalnih elektronskih medija gdje, uglavnom, postoje specijalističke emisije bilo na romskom (uz titlovan prevod), bilo na crnogorskom jeziku.

Opština Ulcinj u kojoj funkcioniše lokalni radio-difuzni servisi obezbijediće da u godišnjim ugovorima obaveznih programskih sadržaja od javnog interesa budu precizno navedeni i programi Dekade Roma, lokalni javni radio-difuzni servis će, u skladu sa mogućnostima, radno angažovati medijski edukovane novinare ove populacije. Stimulisati partnerstvo lokalnih vlasti, NVO sektora i medijskih udruženja i medija na planu medijske prezentacije Dekade Roma putem programa edukacije, treninga i strateškog definisanja medijskih prioriteta iz ove oblasti. Pokretanje časopisa na romskom, albanskom i crnogorskom jeziku biće od veoma značajnog prioriteta.

9. Stanovanje

Uslovi stanovanja predstavljaju jedno od najbitnijih mjerila životnog standarda. Ne postoje precizni podaci o objektima u kojima stanuje romska i egipćanska populacija, bilo da se radi o uslovnim ili neuslovnim objektima. Opšte je zapažanje da su uslovi stanovanja većine Roma i Egipćana u Ulcinju ispod minimalnih nacionalnih i međunarodnih standarda stanovanja. Pojedini Romi i Egipćani nemaju skoro nikakav stalan smještaj, a mnogi borave u prostoru koji ni približno nije adekvatan za stanovanje. Posebno su loši i krajnje zabrinjavajući higijensko-zdravstveni uslovi stanovanja velikog broja ove populacije. U slučaju ne malog broja pripadnika romske i egipćanske zajednice radi se primarno o problemu opstanka – de facto prava na život – usljed nedostupnosti, odnosno nedostatka čiste pijaće vode, činjenice da su stambeni objekti privremenog karaktera, često od slabog, nedovoljno čvrstog materijala, male površine, bez sanitarnih i kanizacionih čvorova

Izbjegli romi i egipćani sa Kosova u našoj opštini su dobili nužni smještaj u MUP Barakama, Safari Kampu na Pinješu gdje uglavnom vladaju ovi ekstremno loši uslovi za stanovanje i za život uopšte.

Domicilni pripadnici RE populacije u Ulcinju su smješteni u naselima Totoši, Bijela Gora i Kodre. U Totošima nasele je nastalo prije više od trideset godina kada se romsko-egipćansko naselje tamo preselilo prilikom izgradnje bulevara i Igmanskih zgrada. Trenutno nasele je prenatrpano jer su se porodice širile i razmnožavale pa su morale dograditi svoje stanove i kuće.

10. Učešće u političkom i javnom životu

Osnovni cilj Strategije, poboljšanje položaja romske i egipćanske populacije i njeno uključanje u društvene tokove nije moguće ostvariti bez adekvatnog učešća Roma i Egipćana u javnom i

političkom životu, odnosno bez političke prezentacije romske zajednice kao specifičnog kulturnog i političkog entiteta i kolektiviteta. To je važan i neophodan segment ukupne kulturne i socijalne emancipacije romske i egipćanske zajednice, ali i vrlo bitan i konkretan činilac borbe protiv diskriminacije, za jednakopravan i ravnopravan tretman Roma i Egipćana kao građana i kao kolektiviteta. U ovom pogledu je postignut određeni pomak koji se ogleda u formiranju i djelovanju različitih nevladinih organizacija, koje se sve više uključuju u rješavanje prethodno pomenutih egzistencijalnih pitanja ove grupacije. Međutim, ove organizacije još uvijek nemaju potrebnu podršku crnogorskog društva i države, ni u materijalnom, ni u stručnom pogledu. Takođe, s obzirom na značajnu ulogu i ingerencije date Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, od velike važnosti je konstituisanje i djelovanje Romskog savjeta. Političko predstavljanje romske populacije je sastavni dio ostvarenja prethodno predloženih mjera i aktivnosti rješavanja egzistencijalnih pitanja romske zajednice, kako bi se stvorili uslovi za uživanje osnovnih ljudskih prava Roma i Egipćana i njihovu postepenu integraciju u društvene tokove Crne Gore. Osnovni cilj Strategije u ovom domenu je stručno, funkcionalno i kadrovsko osposobljavanje romske i egipćanske zajednice za punopravno učešće u javnom i političkom životu radi uživanja osnovnih ljudskih prava, integracije u građansko društvo i zaštite egzistencijalnih potreba i interesa. Aktivnosti:

- Stvaranje normativnih uslova za političko predstavljanje Roma i Egipćana - na državnom i lokalnom nivou;
- Omogućiti prisustvo predstavnika romskih nevladinih organizacija u radu lokalnih skupština po sistemu *prazne stolice*, sa pravom obraćanja, ali bez prava glasanja, posebno kada se raspravljaju pitanja od značaja za romsku manjinu;
- Izrada i primjena programa dugoročne stručne i finansijske pomoći romskom i egipćanskom nevladinom sektoru;
- Preduzimanje niza medijsko-marketinških i edukativno-informativnih aktivnosti, posebno na lokalnom javnom servisu, radi afirmacije i širenja svijesti o položaju i potrebama romske i egipćanske populacije, što uključuje i organizovanje stručnih seminara, javnih debata, okruglih stolova itd. o ovim pitanjima;
- Obezbjeđenje poštovanja definisanih zakonskih mjera afirmativne akcije prilikom zapošljavanja lica romske i egipćanske nacionalnosti u svim organima državne uprave, lokalne samouprave i javnim službama;
- Osposobljavanje žena iz romske i egipćanske populacije za učešće u javnom i političkom životu, radi uživanja osnovnih ljudskih prava, tj. prava na rodnu ravnopravnost.

OPŠTINA ULCINJ

AKCIONI PLAN

ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA POBOLJŠANJE POLOŽAJA

ROMA I EGIPĆANA U OPŠTINI ULCINJ 2012-2016 ZA 2013. GODINU

OBLAST: 1. PRAVNI STATUS				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
1.1 Unaprijediti informisanje o mogućnostima za rješavanje statusnih pitanja za izbjeglice i domicilno stanovništvo RE;	-Organizovanje promotivne kampanje u medijima; -Organizovanje info sesija, okroglih stolova, seminara i radionica;	-Povećan broj RE populacije koja su zainteresovana za rješavanje svojih statusnih pitanja;	Tekuće aktivnosti	Opština Ulcinj (Sekretarijat za društvene djelatnosti) Lokalne NVO-e
1.2 Poboľjšati pomoć ranjivim grupama, naročito licima sa posebnim potrebama i najsiromašnijima da pribave potrebna dokumenta za sticanje statusa;	-Identifikacija ovih lica i porodica koji nijesu u mogućnosti da sami rješavaju status; -Pružanje pomoći u pribavljanju	-Broj ekstremno ugroženih porodica; -Broj lica sa posebnim potrebama; -Pružana pomoć;	2.000 €	Opština Ulcinj Vlada CG UNHCR OSCE NVO
1.3 Unaprijediti identifikaciju i pomoć svim osobama u riziku od apatridije;	-Identifikacija lica i porodica u riziku od apatridije; -Utvrđivanje mjera za rješavanje problema;	-Identifikovani broj lica; -Utvrđene mjere;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj MUP i JU UNHCR NVO
1.4 Osnažiti informisanje RE o	-Organizovanti info kampanje;	-Povećan broj lica koja su	Redovna	Opština Ulcinj

važnosti ličnih dokumenata i upisa djece u matični registar;	-Organizovati informativno- edukativne seminare; -Direktnom službenom komunikacijom;	upisala djecu Matične knjige rođenih; -Regulisana lična dokumenta	aktivnost	MUP i JU UNHCR NVO
1.5 Poboljšati identifikaciju RE izbjeglica sa Kosova koja borave na teritoriji Opštine Ulcinj a ne posjeduju izvod iz matične knjige rođenih, uvjerenje o državljanstvu kao ni putnu ispra.	-Formiranje baze podataka za RE, koji imaju status izbjeglica a ne posjeduju izvod matične knjige rođenih, uvjerenje o držav. I pasoš;	-Formirana aktuelna baza podataka	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj MUP i JU UNHCR NVO
OBLAST : 2. OBRAZOVANJE				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
2.1 Osnžiti djecu iz RE zajednice da pohađaju predškolske ustanove	-Dodatna obuka za zaposleni kadar u predškolskim ustanovama; -Upoznati i stimulisati roditelje sa Zakonskim mogućnostima;	-Održana dodatna obuka kadra; -Razvijen program pripreme za školu;	4.000 €	Opština Ulcinj Centar za socialni rad Unicef NVO
2.2 Uspostavljanje aktivne baze podataka za djecu predškolskog i školskog uzrasta;	-Napraviti aplikativni softver; -Anketirati škole; -Anketirati RE populaciju;	-Razvijena baza podataka koja fuinkcioniše;	1.000 €	Opština Ulcinj UNICEF NVO
2.3 Razvijati mehanizam stalnog praćenja pohađanja nastave;	-Sprovođenje obuke; -Definisanje podrške praćenja rada i kontrole kvaliteta znanja; -Uspostavljanje redovnog izvještavanja škola;	-Broj uvedenih promjena u odnosu na izvještaje škola; -Broj izvještaja škola; -Razvijen formular za praćenje škola sa povratnim informacijama;	3.000 €	Opština Ulcinj Osnovne škole Mjesne Zajednice NVO
2.4 Poboljšanje uspjeha i postignuća u školama;	-Organizovanje dopunske nastave; -prevazilaženje jezičkih barijera -Izradu domaćih zadataka;	-Broj održanih časova dopunske nastave po predmetima i po školama; -Poboljšani uspjeh učenika;	Redovna aktivost	Opština Ulcinj Osnovne škole Međunarodne organozacije NVO

2.5 Razviti podršku učenicima RE populacije;	-Podijeliti uloge romskim asistentima i mediatorima; -Razviti kriterijume po kome neko može dobiti ulogu RE asistenta i mediatora; -Angažovanje i obuka za asistente i mediatore;	-Urađen opis poslova asistenata i medijatora; -Urađen mehanizam angažovanja; -Broj obučanih asistenata i mediatora; -Broj uključenih škola i broj volontera;	15.000 €	Opština Ulcinj Osnovne škole Donatori Strane Ambasade OSCE Evropska Kom. NVO
2.6 Povećavanje motivacije roditeljima učenika RE populacije;	-Organizovanje motivacionih radionica za roditelje; -Organizovanje fokus grupa roditelja za nastavak školovanja učenika; -Poseban osvrt na obrazovanje djevojčica;	-Broj održanih radionica i uključenih roditelja; -Broj informativnih sastanaka i broj polaznika;	1.200 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad NVO
2.7 Povećati broj učenika u prvim razredima osnovnih škola;	-Obezbjediavanje udžbenika i školskog pribora za polazak u školu i početnim razredima osnovnih škola; -Obezbjediti besplatan prevoz za učenike RE populacije; -Obezbjediti besplatnu đaćku marendu za učenike RE Populacije;	-Udžbenici i školski pribor obezbijedeni; -Besplatan prevoz obezbijeden; -Marenda obezbijedena;	8.000 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Donatori NVO
2.8 Snažnije motivisati i povećati broj pripadnika RE populacije u višim nivoima školovanja;	-Obezbjediavanje odgovarajućih stipendija za srednjoškolce i studente; -Afirmativnom akcijom obezbijediti besplatan smještaj u domovima učenika i studenata;	-Broj stipendija; -Broj učenika u domovima;	15.000 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Inostrane Fondacije NVO
2.9 Potpuni nestanak segregacije učenika koji dolaze iz porodica	-Priprema i obuka školskog nastavnog kadra za potpunu	-Obučeni školski kadar; -Broj organizovanih	6.000 €	Opština Ulcinj Centar za

RE populacije;	eliminaciju segregacije u školama; -Organizovanje radionica za sve roditelje učenika gradskih škola;	radionica sa roditelima;		socijalni rad Gradske škole NVO
OBLAST 3. ZAPOŠLJAVANJE I PRAVA IZ RADNOG ODNOSA				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
3.1 Bolje upoznavanje RE populacije o pravima i obavezama u oblasti zapošljavanja;	-Organizovati informativne kampanje; -Promovisati berzu rada; -Stalno oglašavati slobodna radna mjesta;	-Broj info kampanja; -Broj promocija i promotivnog materijala; -Broj oglašavanja slobodnih radnih mjesta;	500 €	Opština Ulcinj ZZZCG Ulcinj biznis asocijacija-UBA NVO
3.2 Povećanje stepena motivacije RE za aktivno traženje posla i uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja	-Informativni razgovori sa novoprijavljenim licima; -Informativni motivacioni seminari – radionice;	-Broj obavljanjih informativnih razgovora; -Broj učesnika u radionicama;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj ZZZCG UBA NVO
3.3 Povećanje stepena zaopšljivosti i zapošljavanja RE kroz uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja	- Organizovanje programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanje, za lica koja nemaju stručnu spremu; - Organizovanje programa obrazovanja za poznatog poslodavca; -Realizovanje programa javnih radova;	-Broj sprovedenih programa; -Broj osoba koje su obuhvaćeni obukom; -Broj novozaposlenih lica;	20.000 €	Opština Ulcinj ZZZCG UBA NVO
3.4 Prevazilaženje stereotipa i predrasuda poslodavca pri zapošljavanju RE populacije;	-Informativne kampanje; -Ankete poslodavca koja uključuje pitanje o zapošljavanju roma i egipćana;	-Broj poslodavca obuhvaćeni anketom; -Broj sprovedenih kampanja;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj ZZZCG UBA NVO

	-Organizovanje radionica za poslodavce;	-Broj održanih radionica;		
3.5 Stimulans poslodavaca za zapošljavanje pripadnika RE populacije;	-Program subvencioniranog zapošljavanja u skladu sa Uredbom o subvencijama za zapošljavanje teže zaposljivih lica;	-Broj realizovanih programa i projekata; -Broj lica koja su obuhvaćena subvencijom;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj ZZZCG UBA NVO
OBLAST: 4. ZDRAVLJE I ZDRAVSTVENA ZAŠTITA				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
4.1 Unapređenje zdravlja RE populacije	-Monitoring zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba RE populacije; -Redovne informativne kampanje o zdravstvu;	-Broj prvih zdravstvenih pregleda; -Broj kontrolnih pregleda; -Broj održanih info kampanja;	Redovne aktivnosti	Opština Ulcinj Dom zdravlja Ulcinj NVO
4.2 Poboljšana zdravstvena zaštita kod pripadnika RE populacije kroz podsticanje i usmjeravanje da izaberu svog izabranog doktora;	-Edukativno-Informativne radionice; -Distribucija edukativnog materijala;	-Broj djece koji imaju izabranog doktora pedijatra -Broj odraslih koji imaju izabranog doktora; -Broj žena koje imaju izabranog ginekologa;	Redovne aktivnosti	Opština Ulcinj Dom zdravlja Ulcinj NVO
4.3 Unaprijediti saradnju sa nevladinim sektorom koji se bavi zdravljem RE populacije;	-Potpisati sporazume o saradnji sa NVO-ima koje se bave pitanjima zdravlja; -Održavanje zajedničkih aktivnosti i kampanja;	-Potpisani sporazumi; -Broj održanih zajedničkih aktivnosti;	Nisu potrebna finansijska sredstva	Opština Ulcinj Dom zdravlja Ulcinj NVO
4.4 Unapređenje znanja zdravstvenih radnika u odnosu na specifičnosti RE populacije	-Obuka zdravstvenih radnika na ovu specifičnu temu; -Organizovanje razmijene najbolje prakse sa pozitivnim primjerima u regionu;	-Broj održanih edukativnih radionica; -Broj uključenih polaznika; -Razmjenjena pozitivna iskustva;	5.000 €	Opština Ulcinj Dom zdravlja Ulcinj NVO
4.5 Poboljšati saznanje RE	-Edukativno-Informativne	-Broj info sesija;		Opština Ulcinj

populacije o svojim pravima na zdravstvenu zaštitu kroz upoznavanje sa načinima ostvarivanja istih.	radionice; -Radionice za zdravstvene radnike; -Organizovanje informativnih emisija u medijima;	-Broj održanih radionica; -Broj informativnih emisija i programa u medijima;	Redovna aktivnost	Dom zdravlja Ulcinj NVO
OBLAST: 5. SOCIJALNA I DJEČIJA ZAŠTITA				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
5.1 Poboľjšati socijalnu i dječiju zaštitu kroz redovno informisanje RE populacije o načinima ostvarivanja svojih prava u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti	-Sprovesti informativne kampanje o uslovima za ostvarivanje prava; -Organizovanje monitoringa i istraživanja; -Rad sa fokus grupama;	-Broj sprovedenih info kampanja; -Organizovano iztraživanje i monitoring; -Broj sastanaka fokus grupa;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Ulcinj NVO
5.2 Osaživanje RE populacije za ostvarivanje prava u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti kroz eliminisanje jezičkih, običajnih i drugih kulturoloških prepreka.	-Angažovanje RE asistenata i mediatora za potrebe stručnih timova u centru za socijalni rad; -Organizovanje radionica i seminara;	-Broj angažovanih asistenata i mediatora; -Broj održanih radionica i seminara;	5.000 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Ulcinj NVO
OBLAST: 6. NASILJE NAD ŽENAMA I NASILJE U PORODICI				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
6.1 Eliminisan svaki oblik nasilja nad ženama i djevojkama RE populacije;	-Organizovanje obuka javnih kampanja za pripadnice RE populacije o zaštiti od nasilja u porodici; -Organizovanje obuka za pripadnice RE populacije o zaštiti od	-Broj održanih obuka; -Broj organizovanih kampanja; Broj prijavljenih slučajeva za sprečavanje prisilnih i ugovorenih maloljetničkih brakova kroz primjenu	5.000 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Uprava Policije NVO

	maloljetničkih prisilnih brakova; - Obuka za timove za zaštitu od porodičnog nasilja u odnosu na posebne specifičnosti i potrebe RE populacije;	zakonskih propisa; - Smanjen broj sklopljenih maloljetničkih brakova;		
6.2 Jačanje kapaciteta sistema prevencije i zaštite žena RE populacije od nasilja i porodičnog nasilja	-Organizovanje obuka za određeni broj romkinja i egipćanki za uključivanje u multidisciplinarne timove; -Učestvovanje u radu multidisciplinarnih timova;	-Broj organizovanih obuka; -Broj uključenih romkinja i egipćanki u multidisciplinarne timove;	1.500 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Uprava Policije NVO
6.3 Unapređenje postupka dostupnosti statističkih podataka o nasilju nad ženama i porodičnog nasilja, razvrstanih po etničkoj pripadnosti;	-Razvrstavanje dobijenih podataka po rodnoj i etničkoj pripadnosti; -Analizirati sve dobivene podatke o specifičnim grupama;	-Unapređena rodna statistika; -Uvedena rodna razvrstana statistika o nasilju nad ženama romkinjama i egipćankama;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Uprava Policije NVO
6.4 Podizanje svijesti javnosti o problemu nasilja nad ženama romske i egipćanske populacije	-Organizovane tribina, okruglih stolova, izrada i podjela propagandnog materijala; -Integrisanje znanja o nasilju nad ženama, rodnoj ravnopravnosti i nenasilnoj komunikaciji;	-Broj održanih tribina i okruglih stolova; -Podjeljen propagandni materijal; -Podjeljeno integrisano znanje;	500 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Uprava Policije NVO
6.5 Unapređenje socio-ekonomskog položaja samohranih i neudatih majki iz RE populacije	-Uvesti afirmativne mjere u okviru strateških i planskih dokumenata koji se odnose na zapošljavanje i poboljšanje socio-ekonomskog položaja samohranih i neudatih majki;	-Izrada predloga konkretnih mjera i njihovo usvajanje; -Uvedene afirmativne mjere;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Uprava Policije NVO
6.6 Unapređenje saradnje državnih institucija i nevladinih organizacija koje se bave	-Uključivanje predstavnica romske i egipćanske populacije u radne timove za sprovođenje	-Broj uključenih predstavnica RE populacije u radne timove;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad

pitajima romske i egipćanske populacije u oblasti sprječavanja nasilja i trgovine ljudima	lokalnih akcionih planova; -Podsticanje i formiranje ženskih NVO koje će se baviti zaštitom od nasilja u porodici;	-Broj novoformiranih ženskih NVO		Uprava Policije NVO
OBLAST: 7. KULTURNI I JEZIČKI IDENTITET				
7.1 Upoznavanje šire javnosti sa romskim jezikom kroz učenje romskog jezika i učešćem u standardizaciji romskog jezika	-podrška i partnerstvo u regionalnoj inicijativi za standardizaciju romskog jezika; -Organizacija ljetnjih kampova romskog jezika uz podršku institucija; -Organizovanje Radio i TV emisija na romskom jeziku na lokalnom javnom servisu;	-Broj radionica za učenje romskog jezika na ljetnjim kampovima; -Organizovana medijska prezentacija;	5.000 €	Opština Ulcinj Lokalni javni servis Obrazovne institucije Centar za kulturu NVO
7.2 Veće institucionalno prepoznavanje značaja kulturno izdavačke djelatnosti RE	-Organizovanje promocija kulturno-izdavačkih djelatnosti kako onih postojećih tako novih izdanja; -Pospješiti kulturni izdavačku djelatnost RE	-Broj organizovanih promocija; -Broj novih izdavačkih djela;	1.000 €	Opština Ulcinj Lokalni javni servis Obrazovne institucije Centar za kulturu NVO
7.3 Značajnija promocija RE kulture i običaja	-Promovisanje RE kulture u okviru raznih manifestacija kao što su „Dani manjina,“ -Organizovati kulturne emisije i magazine;	-Realizovane promocije; -Broj održanih emisija i promocija magazina;	1.000 €	Opština Ulcinj Lokalni javni servis Obrazovne institucije Centar za kulturu NVO

OBLAST: 8. INFORMISANJE

Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
8.1 Značajnije ostvarivanje prava nainformisanje RE zajednice	-Produkcija i emitovanje programa za RE na lokalnom javnom servisu;	-Realizovane emisije na javnom servisu;	Redovna aktivnost	Opština Ulcinj Lokalni javni servis NVO
8.2 Unapređeno informisanje RE zajednice kao i ukupne javnosti na lokalnim javnim servisima;	-Pokretanje lokalnog časopisa; -Emitovanje radio programa, -Organizovanje TV programa za RE populaciju;	-Štampani časopisi; -Realizovane emisije; -Organizovan program;	6.000 €	Opština Ulcinj Lokalni javni servis NVO

OBLAST: 9. STANOVANJE

Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioci aktivnosti
9.1 Povećana mogućnost oblasti socijalnog stanovanja	-Usvajanje odgovarajućih Odluka i ostalih akata koje regulišu oblast socijalnog stanovanja; -Odobranje izgradnje socijalnih stanova dodjelom urbanističkih placeva;	-Usvojene Odluke i drugi opštinski akti; -Usvojeni urbanistički planovi;	Nisu potrebna sredstva	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad NVO
9.2 Poboljšan pristup stambenim objektima za RE populaciju	-Usvajanje programa za pristup stambenim objektima; -Izgradnja stambenih objekata namjenjenih ovoj populaciji;	-Broj novosagrađenih objekata; -Broj objekata predatih u upotrebi;	1.000.000 €	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad Donatori NVO
9.3 Omogućavanje legalizacije nelegalno sagrađenih objekata	-Donošenje odgovarajućih Odluka; -Legalizovanje objekata;	-Broj legalizovanih objekata; -Donešene Odluke;	Redovne aktivnosti	Opština Ulcinj Centar za socijalni rad

9.4 Unapređenje uslova stanovanja RE populacije	<p>-Priključenje stambenih objekata na infrastrukturu, vodovod, kanalizacija putna mreža itd.</p> <p>-Pružanje pomoći za saniranje i poboljšanje uslova stanovanja u objektima od trošnog materijala u kojima žive RE porodice;</p> <p>-Izmještanje naselja RE u skaldu sa prostornom planskom dokumentacijom;</p> <p>-Izrada i kandidovanje projekata sa lokalnom samoupravom i romskim nevladinim organizacijama prema međunarodnim institucijama i donatorima za dobijanje sredstava međunarodne pomoći za ove namjene</p>	<p>-broj priključenih stambenih objekata na infrastrukturu;</p> <p>-broj stambenih jedinica u kojima su poboljšani uslovi stanovanja:</p> <p>-Broj izmještanih naselja;</p> <p>-Broj podnesenih projekata;</p> <p>-Broj odobrenih porijekata;</p>	Redovne aktivnosti	Opština Ulcinj Centar za socijalni nrad Donatori NVO
OBLAST: 10. UČEŠĆE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU				
Ciljevi	Aktivnosti	Indikatori	Finansijska sredstva	Nosioći aktivnosti
10.1 Veće osnaživanje učešća RAR populacije u društveni politički život naše lokalne zajednice	<p>-Omogućiti aktivno učešće lokalnih RE nvo-a u radu SO Ulcinj po sistemu slobodne stolice;</p> <p>-Uključivanje predstavnika lokalnih RE nvo-a u radu odbora i komisija lokalne samouprave;</p>	<p>-Prisustvo predstavnika RE na zasjedanjima lokalnog parlamenta;</p> <p>-Broj članova odbora i komisija predstavnika RE populacije;</p>	Nisu potrebna sredstva	Opština Ulcinj NVO

10.2 Povećanje zaposlenosti RE populacije u organima lokalne samouprave i javnim službama	-Poštovanjem definisanih mjera afirmativne akcije obezbijediti zaposlenje licima iz redova RE populacije; -Dodatnim obukama za pripadnike/ce RE zajednice omogućiti stažiranje u organima lokalne samouprave i javnim službama;	-Broj novozaposlenih osoba; -Broj održanih obuka;	Nisu potrebna sredstva	Opština Ulcinj NVO
10.3 Osnažiti veće uključenje žena RE zajednice u javni i politički život	-Promocija Zakonskih (Zakon o rodnoj ravnopravnosti) mogućnosti za učešće žena kod RE zajednica; -Obezbijediti predstavnici RE zajednice aktivno učešće u radu na odborima i komisijama lokalne vlasti; -Organizovati radionice i seminare na temi rodne ravnopravnosti;	-Broj održanih promocija Zakona; -Broj predstavnica RE u komisijama i odborima; Održane radionice i seminari	1.000 €	Opština Ulcinj NVO
10.4 Veće izdavanje finansijskih sredstava iz Budžeta Opštine Ulcinj za lokalne RE nevladine organizacije	-Komisija će posebnom odlukom i kriterijumima obezbijediti više sredstava projekte RE; -Uvesti za stalnog predstavnika u Komisiji osobu iz RE populacije;	-Podržani projekti RE zajednice; -Predstavnik RE uzima učešće u radu Komisije;	8.000 €	Opština Ulcinj NVO